

eerste vier bezettingsjaren ca. 3,8 miljoen ton naar de veilingen gebracht. De *Wehrmacht* ontving in de periode 1 augustus '43 tot 1 juli '44 4 000 ton per maand – in vier bezettingsjaren dus wellicht ruim 170 000 ton. In '40 werd 269 000 ton naar Duitsland geëxporteerd, in '41 324 000 ton, in '42 305 000 ton¹, in '43 315 000 ton; pas toen ging die export dalen (men denke aan de sabotage bij de vervaardiging van kratten ten behoeve van de Duitsers) – in de eerste zeven maanden van '44 werd 73 000 ton geëxporteerd. De totale export zou dus bijna 1,3 miljoen ton bedragen hebben en het totale verlies voor de Nederlandse consumenten ruim 38%. Dat laatste lijkt ons een te lage schatting. Hirschfeld deelde in oktober '42 in het college van secretarissen-generaal mee, 'dat de groente-export naar Duitsland in doorsnee nooit meer heeft bedragen dan 50%'² en Louwes zei op een persconferentie die in oktober '43 plaatsvond (wij komen er op terug), dat 'ongeveer 50%' van de groente naar Duitsland verdween.³ De Duitsers waren vooral geïnteresseerd in de beste kwaliteiten. Volgens een overzicht van de *Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft*⁴ werd in '41 in de maanden mei en juni (maanden dus waarin de vroege groente in veiling kwam) 53% van alle aangevoerde groente naar Duitsland geëxporteerd, in '42 45%, in '43 51%. Gemakshalve zullen wij het er maar op houden dat, in afwijking van de exportstatistieken, ongeveer de helft van de groente naar Duitsland geëxporteerd is; het is mogelijk dat we daar de leveranties aan de *Wehrmacht* nog bij moeten tellen. Een en ander zou dan betekenen dat aan de Nederlandse consumenten niet ca. een derde, maar minstens de helft onthouden werd – althans van wat ter veiling werd aangevoerd.

De fruitsector biedt eenzelfde beeld. In totaal werd in de eerste vier bezettingsjaren ca. 750 000 ton fruit ter veiling gebracht. De *Wehrmacht* ontving in het vierde bezettingsjaar bijna 1 000 ton fruit per maand; aangezien de officiële fruitoogst in '43 nog maar ruim de helft bedroeg van de fruitoogst in '40, ontving zij vermoedelijk in '40 en '41 per maand méér dan 1 000 ton. Naar Duitsland werd in totaal tot 1 augustus '44 176 000 ton vers fruit geëxporteerd. De export plus de geschatte leveranties aan de *Wehrmacht* (ca. 62 000 ton) vormden 32% van hetgeen ter veiling aangevoerd werd. Ook dit percentage dunkt ons te laag. Met zekerheid weten wij dat begin september '42 van de aangevoerde meloenen 70% naar Duitsland geëxporteerd werd, van de appels en peren 80% en van de druiven

¹ Een Duitse bron, het 'Jahresbericht 1942' van de *Sicherheitsdienst*, stelt de groente-export naar Duitsland in '42 op 315 000 i.p.v. op 305 000 ton. ² Csg: Notulen, 15 okt. 1942. ³ Verslag persconferentie, 20 okt. 1943, p. 4 (DVK, 52). ⁴ *Referat F: 'Monatsbericht Juli 1943'* (31 juli 1943) (*FiWi, HA EuL, D 10/13*).